

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

Τα συχνότερα σχήματα λόγου που αφορούν ένα λογοτεχνικό κείμενο!

Ταυτολογία

- ▣ «Έφυγες κι έχουμε ρημάξει ξανά και πάλι».
- ▣ Επαναλαμβάνεται ουσιαστικά η έννοια μιας λέξης που έχει προηγηθεί και αυτό γίνεται για να δοθεί έμφαση στην έννοια αυτή.

Ασύνδετο

- ▣ Έκει κερήθρα μ'όφερε, ψωμί σταρένιο, κρύο νερό.
- ▣ Λάμπετε, σβήνετε μακριά μας.
- ▣ για να δοθεί στον λόγο ταχύτητα και για να δημιουργηθεί ένταση στον αναγνώστη, ο συγγραφέας χωρίζει τις λέξεις μεταξύ τους μόνο με κόμμα. Στον λόγο δίνεται κίνηση, ζωηρότητα και πάθος.

Πολυσύνδετο

- ▣ Διάβασε και προσπάθησε και πολέμησε.
- ▣ Δίνεται στη φράση πλούτος και ένταση γιατί χρησιμοποιούνται κατά κόρον οι συμπλεκτικοί σύνδεσμοι. Το ασύνδετο και το πολυσύνδετο σχήμα λέγονται και συναθροισμός ή επιτροχασμός.

Επαναφορά

- ▣ Χαίρε που αφέθηκες να γοητευθείς από τις Σειρήνες,
- ▣ Χαίρε πού δεν φοβήθηκες ποτέ τις συμπληγάδες[Εμπειρικός].
- ▣ Μαῦρος ἦταν, μαῦρα φορεῖ, μαῦρο καί τ'ἄλλο γό του.

Οι φράσεις ξεκινούν με την ίδια επαναλαμβανόμενη λέξη για να τονιστεί η σημασία της και η βαρύτητά της, αλλά και για να γίνει πιο κατανοητή η φράση που διατυπώνεται.

Επιφορά

- ▣ Όλα γίνονται κατά λάθος, αναγνωρίζονται κατά λάθος, μένουν μισοφτιαγμένα κατά λάθος[Ρίτσος].
- ▣ Δύο ή περισσότερες λέξεις και φράσεις τελειώνουν με τον ίδιο τρόπο ή με την ίδια λέξη(λέγεται και ομοιοτέλετο).

Επανάληψη

- ▣ βρίσκει την πόρτα ανοιχτή , την πόρτα ανοιγμένη.
- ▣ Από δόξες αλάργα, αλάργα κι από μίση.
- ▣ πάλι για λόγους έμφασης και έντασης της φράσης ο αφηγητής επαναλαμβάνει με διάφορους τρόπους λέξεις ή φράσεις για να δείξει τη σπουδαιότητά τους στη φράση ή ακόμα να δείξει και κάποια αναγκαιότητα, κάτι αναπόφευκτο ή κάτι που είναι υποχρεωτικό και επιβεβλημένο να γίνει, όπως μια συμβουλή ή μια διαταγή

Υπερβολή

- ▣ στο έμπα χίλιους έκοψε,στο έβγα δυο χιλιάδες.
- ▣ Σα δύο βουνά είν' οι πλάτες του, σαν κάστρο η κεφαλή του.
- ▣ Φυσικά υπερτονίζεται κάποια ιδιότητα ενός προσώπου ή κάποια του ενέργεια.

Παρήχηση

- ▣ Χρησιμοποιούνται τα ίδια σύμφωνα ή φωνήεντα στη σειρά για να δηλωθεί ηχοποιητικά η σημασία μιας φράσης. Η ηχοποίηση μπορεί να δηλώνει διάφορες καταστάσεις ή συναισθήματα ανάλογα με τα φωνήεντα ή τα σύμφωνα που χρησιμοποιούνται, π.χ. Έκοίτα κι ήτανε μακριά ακόμη τ' ακρογιάλι = παρήχηση του α για να φανεί η απόσταση του κολυμβητή από το ακρογιάλι.
- ▣ Βαρώντας γύρω όλόγυρα , όλόγυρα και πέρα = παρήχηση του ρ για να δηλωθεί η σφοδρότητα της μάχης. Αν τα σύμφωνα που χρησιμοποιούνται είναι πιο έντονα ηχητικά, όπως το ξ ή το κ , τότε πιθανότατα δηλώνεται η οξύτητα ή η αγριότητα μιας κατάστασης.

Οξύμωρο

- ▣ Αυτός ο κόσμος ο μικρός, ο Μέγας!
- ▣ Δυο λέξεις ή έννοιες που φαίνεται ότι είναι αντίθετες μεταξύ τους βρίσκονται κοντά στον λόγο. Αυτός ο παραλογισμός του λόγου δημιουργεί έντονη έκπληξη, π.χ. Μέσα στα χιόνια καίγομαι και στη φωτιά μαργώνω.
- ▣ Αυτός ο κόσμος ο μικρός, ο Μέγας! Το οξύμωρο είναι μια αγεφύρωτη αντίθεση που όμως είναι ή μπορεί να γίνει πραγματική.
- ▣ Συνήθως συνοδεύεται από μεταφορά.

Ετυμολογικό σχήμα

- ▣ Για να χαρώ τη χάρη μου θα 'πρεπε να χαρίσω[Ρίτσος].
- ▣ Πάλι για λόγους έμφασης χρησιμοποιούνται λέξεις με την ίδια ετυμολογική ρίζα για να τονιστεί η έννοια της λέξης. Συνήθως πρόκειται για ρήμα και ουσιαστικό.

Κλιμακωτό

- ▣ Για τους μεγάλους, για τούς ελεύθερους, για τους γενναίους, τους δυνατούς.

[Εγγονόπουλος] βαθμιαία και αυξητική ανάβαση από ασθενέστερες σε ισχυρότερες φράσεις για να δηλωθεί η μετάβαση, τα στάδια και η απόληξη ενός γεγονότος και για να έχει την ευκαιρία ο αναγνώστης να παρακολουθήσει όλη τη διαδικασία μέσω της οποίας κάποιος φθάνει κάπου ή για να καταλάβει ο δέκτης ότι υπάρχουν σταδιακές καταστάσεις στη ζωή και ακόμα μια εξελικτική διαδικασία την οποία δεν θα πρέπει να παραβλέπουμε. Τέλος ότι οι καταστάσεις των ανθρώπων είναι μια συνεχής μεταβολή από το χειρότερο στο καλύτερο αλλά και αντίστροφα και αυτό επιφέρει ένα είδος ισορροπίας στον κόσμο.

Τον έδεσαν χειροπόδαρα, τον έριξαν χάμω και τον έγδαραν, τον έσυραν παράμερα, τον καταξέσκισαν, απάνω στους αγκαθερούς ασπάλαθους, και πήγαν και τον πέταξαν στον Τάρταρο κουρέλι.

Υποφορά και ανθυποφορά

- ▣ Γιατί είναι μαύρα τα βουνά, και στέκουν βουρκωμένα; Μην άνεμος τα πολεμά μήνα βροχή τα δέρνει; Κι ουδ' άνεμος τα πολεμά ουδέ βροχή τα δέρνει. Μόνο διαβαίνει ο Χάροντας με τους αποθαμένους.
- ▣ είναι μια μορφή ερωτήσεων στην οποία απαντά ο ίδιος που ρωτά και μάλιστα με μια σειρά ενδιάμεσων απαντήσεων που φαίνονται περιττές. Όλο αυτό γίνεται για να φανεί μια σταδιακή διαδικασία της οποίας το αποτέλεσμα αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικό και σοβαρό μπορεί και απροσδόκητο.

Κύκλος

- ▣ Κάτι σα γλυκοχάραμα, σα χαμογέλιο κάτι.
- ▣ Μοναχή το δρόμο επήρες, εξανάλθες μοναχή.
- ▣ Μια πρόταση ή μια περίοδος λόγου ξεκινά και τελειώνει με την ίδια λέξη.
- ▣ Σχηματίζεται έτσι η εντύπωση της **μονιμότητας** μιας κατάστασης ,η **επαναληπτικότητα** μιας κατάστασης ή το **αναπόφευκτο** και αλυσιτελές της.

Αποσιώπηση

- ▣ Κι οι δυο αρκούδες τότε στα δυο τους σηκώθηκαν βαριά...
- ▣ Η φράση τελειώνει με αποσιωπητικά γιατί ο αφηγητής αισθάνεται αμηχανία, ντροπή ή απέχθεια για κάτι το οποίο αποφεύγει να κατονομάσει. Μπορεί ακόμα να δηλώνει δισταγμό.

Αντίθεση

- ▣ τέτοιαν ώρα οι ψυχές διψούν και πάνε στην λησμονιάς την κρουσταλλένια βρύση, μα βούρκος το νεράκι θα μαυρίσει.
- ▣ Φυσικά με την αντίθεση δηλώνεται η χασματική διαφορά ανάμεσα σε δύο καταστάσεις που πολύ συχνά αντικρούονται. Παρουσιάζεται έτσι από τον συγγραφέα η διαφορετική όψη των πραγμάτων, η τραγική απόσταση μεταξύ καταστάσεων ή προσώπων, αλλά και η ισορροπία την οποία επιτυγχάνουν τελικά οι αντιθέσεις που είναι αναπόφευκτες όσο και φυσικές.

ΠΗΓΗ

- ▣ <https://docs.google.com/document/d/1pxLK-XkHdCHIINL10oqICYPlmOCofnuvfy40bVWbBw/edit>